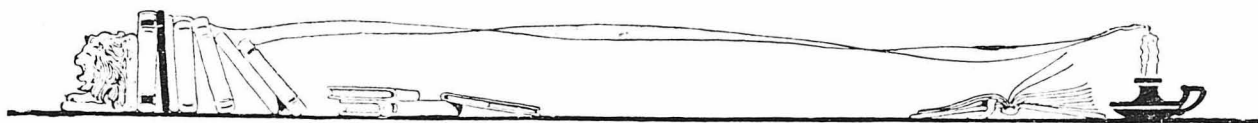

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗ ΤΩΝ ΛΟΓΙΩΝ ΜΑΣ

ΤΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ

(Συνέχεια εκ του προηγούμενου)

Τού έλειπε το μέτρο, ή λιτότης, ή απλότης, ή ευρυθμία. Το γραμμικό του ήταν έμφατικό, φορτωμένο, άκαταστάτο, άφηνιασμένο, «βάρβαρο», με μια λέξη, στην αρχαία σημασία του όρου.

— Θέλεις να μάς έλληνοποιήσης, καυμένη Περιζλή, και είσαι ό τελευταίος των βαρβάρων... τού είπα, χωρατεύοντας κάποτε.

Και τό έπίστευα.

Έγραφε άκατάστατα, χωρίς διακοπή. Και, όπως μέ βεβαίωσε ό φίλος Έπισκοπόπουλος, ό σημερινός Νικόλ s e g u r , που ήταν περισσότερο κοντά του, είχε στίβες δολιχέρης από χειρόγραφα στό δωμάτιό του. Πολύ λίγα άπ' αυτά δημοσιεύθηκαν και τά άλλα είνε ζήτημα άν σώζονται πουθενά. ή άν τά πρόσφερε ό ίδιος θυσία στόν Ήραϊστο, πριν προσφέρει τόν έαυτό του θυσία στόν Ποσειδώνα.

Άλλά στά λίγα έργα, που άφισε ό Γιαννόπουλος—άρθρα σε περιοδικά και εφημερίδες και τά περιόδια δυό μανιφέστα του «Πρός τό Πανελλήνιον Κοινωνόν»—κοντά στα ούτοπιστικά πλάσματα της φαντασίας του, πόση εφραστική δύναμη, κάποτε, και τί μοναδικό χαρακτήρισμοί προσέπων και πραγμάτων. Ό χαρακτήρισμός, έξαφνα τού Κωνσταντίνου Χριστομάνου, ως ενός ανθρώπου, που μέ τό ένα του χέρι κρατεί άρχαίαν διακροδοχή, για να δεχτή τά δάκρυα μιας Αυτοκρατορίας, και μέ τό άλλο ανακατεύει ένα ντενεζέ μέ σκουλιδιά, έμεινε ιστορικός. Και ό άκακος χαρακτήρισμός τού μαχαρίτη Πεσματζόγλου, που πλούτιζε τότε την Άθήνα και τά προάστεια από μέγαλα και επαύλεις διαφόρων ρυθμών, μέ τό πρωτότυπο επίθετο «τρελλοσπιτάς», έμεινε άν ένα μονολεχτικό επίγραμμα.

Ό θαυμασμός του—ένας άπεριόριστος λυρικός θαυμασμός σε καθετί ελληνικό και σε καθετί που νόμιζε ελληνικό, —δέν περιωριζότανε στην φύση και στην άρχαιότητα. Ό «ελληνικός άνθρωπος» ήταν, γι' αυτόν, τό τελευταίο δείγμα τού ανθρώπου, που έπλανε ή Φύση. Και έξακολουθούσε να είνε. Όλων των άλλων φυλών οί άνθρωποι ήταν, άπλοτάτα, «άνθρωποειδείς».

— Ό τελευταίος χαμάλης της προχημαίας τού Πειραιώς—μού είπε κάποτε, χωρίς καμιά διάθεση ν' άστεινυθή—είνε πλάσμα ανώτερο από τόν πιο πολιτισμένο Εύρωπαίο.

Δέν έμεινε, λοιπόν, παρά να λάβη ό σύγχρονος παραστατημένος ρωμικός, συνειδησί της ύπεροχής του και να οδηγηθή πρός τό «ελληνικό φώς», για να ξαναφανερωθή πάλι τό ελληνικό θάγμα και να ξαναβηθή ό άρχαίος πολιτισμός. Και σ' αυτή την ώραία φανταστική προσπάθεια είχε άφιερώσει, με άνάλογα φανταστικά μέσα, όλη του την ώραία ζωή. Φυσικά, με μιά τέτοια ψυχροσύνηση, ό θεωρητικός κλασιциσμός του δέν ήτανε, στην ούσία του και στην έκφρασή του, παρά ένας άκρατος ρωμαντισμός.

***

Ό καυμένος ό Περιζλής ! Κάτω από την εδγενικότατη παράσταση τού ώραίου αυτού νέου, μέ τά τριτόξανθα μαλλιά, τά πνευματικότατα γαλανά μάτια, τό άφρογο άνοιχτόχρομο ντύσιμο—γιατί και παλιμ άκόμα τά ρούχα του, φάνταζαν σαν της πρώτης φρεσκάδας—μέ τό λευκό πάντα μαλακό λαμποδέτη και τό κλαδί της έλινης ή τό άνθος της μυβαλιάς—συχνά και ή «άτιτιχη άκανθα» έπαιρνε τις τιμές της μπουντονέρας του—κάτω, λοιπόν, από την πλούσια αυτή παράσταση, χυθότανε ένας φτωχός, που έκρυβε περήφανα τη φτώχεια του και που είχε μείνει πολλές ήμέρες νησιτικός έπειδή δέν είχε να φάη.

Δέν μπορούσε να συμβή διαφορετικά. Ό Γιαννόπουλος ήτανε άνίκανος για κάθε πενή βιοποριστική εργασία, ξένη μέ τά ιδανικά του. Είχε πλούσιους συγγενείς και πλούσιους φίλους, που θα μπορούσαν και θα ήταν εύχρηστοί να τον βοηθήσουν. Δέ δέχτηκε ποτέ τίποτε από κανένα. Και, όταν μιά φορά ή άδερφή του, που είχε μάθει την κατάστασή του, τού έστειλε κάποιον γενναίο ποσό από τη Σύρα, όπου έμεινε, τό γύρισε άμέσως μέ τό άλλο ταχυδρομείο. Ό γαμπρός του τότε, που άντιπροσέφερε μιά μεγάλη ξένη άτιμολογή εταιρεία μεταναστεύσεων, για να τού δώσει μιά πρόσφαση εργασίας, ώστε να κερδίξη τη ζωή του, χωρίς να άπασχοληται και ύπερβολικά, τόν διώρισε στό πρακτορείο τού Πειραιώς, όπου άλλος διευθυντής θά είχε να μην όλη την πραγματική εργασία. Δέχτηκε στην άρχη με εύχαρίστηση. Και μέ προσκάλεσε μάλιστα—ήμιον τότε γαμπρός στό Π. Ναυτιό — ν' αναλάβω την ιατρική επίθεώρηση των μεταναστών τού γραφείου του. Δέχτηκε ν' έγώ ν' άφιερώνω λίγες ώρες, που μου περισσεύαν από την ύπη-

ρεσία μου, στην εργασία αυτή, περισσότερο από την έλξη της συντροφιάς τού Γιαννοπούλου, παρά από την έλξη ενός άσημαντου κέρδους. Και έτσι κάθε άπόγεμα άνταμώναμε μέ τόν Περιζλή γύρω από ένα τραπέζακι καφενείου, στην πλατεία Θεμιστοκλέους, μπροστά στό μεταναστευτικό γραφείο.

Δέν πρέπει να ύποθέση κανείς, ότι ό Γιαννόπουλος είχε πάρει τη νέα του θέση σ' άστεία. Μόνο άργόμισθος δέ θα δούζοτανε να γίνη ποτέ. Είχε άφιερωθή, άπειραντίας, όλόμυχα στην δουλειά του και μελετούσε τό μεταναστευτικό ζήτημα, μέ τόν τρόπο τό δικό του. Στους Έλληνές του, που μαροζάρανε για την Άμερική, έβλεπε τους άποστόλους, που πήγαιναν να εκπολιτίσουν τους «άνθρωποειδείς» τού Νέου Κόσμου. Και ήταν περήφανος που συνεργάζοτανε στην ελληνική αυτή κατάκτηση τού κόσμου. Για ώρες ολόκληρες τόν άκουγα να μου μιλή, άποκλειστικά τώρα, στό λαϊκό καφενείο της προχημαίας, για τά μεταναστευτικά ζητήματα, που είχε γίνει τελείως κάτοχος, με την οξύτητα της παρατηρήσεώς του. Άξαφνα όμως δέν ξέρω τί τόν έλαμε ν' αλλάξη ιδέα. Και, πράκτορας αυτός μεταναστευτικού γραφείου—και είνε γνωστό τι μέσα μηχανεύονται τά μεταναστευτικά γραφεία, για να προσηλιτίσουν μετανάστες—αυτός άρχισε να ζητηή τους πελάτες τού γραφείου να μην μεταναστεύουν. Έπειδή όμως ή συνείδησή του δέν τού επέτρεπε να εργάζεται σ' ένα γραφείο, ύπονομιεύοντας ό ίδιος τά συμφέροντά του, παραιτήθηκε. Και ξανάπεσε πάλι στην περήφανη φτώχεια του και στή μυστική του δυστυχία.

Μόνο ένας περιφρονητής τού χημάτος σαν κι' αυτόν μπορούσε να κάνει τέτοια πράγματα. Και για την περιφρόνησή του πρός τό χημά θα έφτανε ν' άναφέρω μιά χαρακτηριστική σσηνή, που μου έμεινε βαθειά έντυπωμένη.

Μιά παραμονή Πρωτοχρονιάς παίξαμε χαρτιά στό σπίτι τού μαχαρίτη μουσικού 'Αξιότη. Ήτανε κι' ό Γιαννόπουλος, που άκολουθούσε τό παιχνίδι—μπαζαρά σμέν-ντε-φρέ—χωρίς να παίξη. Με τά πολλά, τόν καταφέραμε να κάνει ένα γύρο για τό καλό τού χρόνου. Έβγαλε δυό τάλληρα—τά μόνα, που είχε, όπως έμαθα άργότερα από τόν ίδιο, άπάνο του—και όταν ήθελε ή σειρά του, έκανε μπάγχο. Κέρδιε τρεις φορές. Τού είπα τότε, καθώς καθόμωνα κοντά του, ότι είχε τό δικαίωμα ν' άποσύνη και να ξαναβηή με ένα μικρό ποσό.

— Τ' άφίνο όλα... είπες, χωρίς να μέ προσέξη.

Ξανακέρδισε.

— Τ' άφίνο όλα.

— Τι κάνεις έτσι ; τού ψιθύρισα. Θά πέσης και θα τά χάσης όλα σου τά κέρδη σου. Αυτό είνε τραλιά... Τράβηξε τά λεφτά σου.

— Τ' άφίνο όλα...ήτανε πάλι ή άπάντησή του.

Όλοι τού ποντάριζαν, περιμένοντας να πέση από στιγμή σε στιγμή. Η τύχη όμως τόν εύνοούσε άπίστευτα. Έκανε δεκατρες πάσες στην άράδα. Μπροστά του είχε συσσωρευθή ένας λόφος από χαρτονομίσματα.

— Είσαι τρελλός... τού ψιθύρισα πάλι. Δέν μπορείς να κερδίξης αιώνιως. Τράβηξε τά λεφτά σου. Θά πέσης...

— Τό ξέρω... μου είπες ψυχρά.

Και, γυρίζοντας προς τους πονταδόρους, που τόν ρωτούσαν πόσα άφίνει.

— Τάφίνο όλα... ξαναείπες.

Έπεσε.

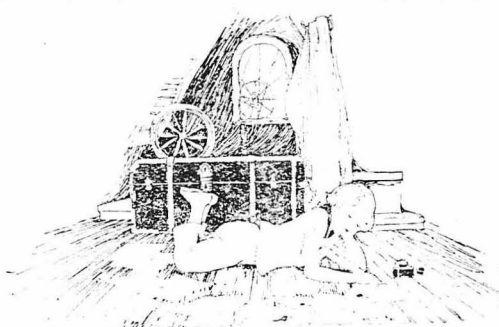
— Τα βλέπεις, τώρα ; τού είπα.

Γαλήνιος, άτάραχος, γελαστός, σαν να μην τού είχε συμβή τίποτε, μου άποκρίθηκε :

— Μήπως δέν τό ήξερα πως θα πέσω ;

Και άποσύνηθε σ' ένα καναπέ, χωρίς πεντάρα στην τσέπη, μέ τό καλλίτερο χέρι τού κόσμου, για να έξακολουθήση, άμέριμα τό διάβαση κάποιου περιοδικού, που είχε βρει άπάνο σ' ένα τραπέζι.

(Άκολουθεί)

Paul N. N. N.